

Градско веће града Београда, на основу члана 54. Статута града Београда ("Службени лист града Београда" број 39/08, 6/10), а у вези са чланом 54. Закона о добробити животиња („Службени гласник РС", број 41/09), дана 24. 1. 2013. године, донело је

ПРОГРАМ КОНТРОЛЕ И СМАЊЕЊА ПОПУЛАЦИЈЕ НАПУШТЕНИХ ПАСА И МАЧАКА НА ТЕРИТОРИЈИ ГРАДА БЕОГРАДА

САДРЖАЈ:

1. УВОД
2. ПОЈЕДИНИ ИЗРАЗИ УПОТРЕБЉЕНИ У ПРОГРАМУ
3. ОСНОВНА НАЧЕЛА
4. ЦИЉЕВИ И ОСНОВЕ ЗА РЕАЛИЗАЦИЈУ ПРОГРАМА
5. РАЗЛОЗИ ЗА ПРИМЕНУ ПРОГРАМА
6. ПРЕГЛЕД СТАЊА
7. ПРЕДЛОГ РЕШЕЊА
8. ЕЛЕМЕНТИ ПРОГРАМА
9. ФИНАНСИЈСКИ ПЛАН
10. ПРЕДЛОГ ДИНАМИКЕ, СПРОВОЂЕЊЕ И ПРАЋЕЊЕ РЕАЛИЗАЦИЈЕ ПРОГРАМА
11. ПЛАН СМАЊЕЊА БРОЈА УЈЕДА
12. ЗАКЉУЧАК

1. УВОД

Програм контроле и смањења популације напуштених паса и мачака на територији града Београда представља програм чији је циљ смањивање бројности популације напуштених паса и мачака и одржавање тако ограничене популације ради остваривања следећих циљева: ограничавање на прихватљиву меру популације напуштених паса и мачака који живе на јавним површинама; унапређивање добробити и здравља власничких и невластничких паса и мачака; промовисање одговорног власништва; стварање и одржавање популације паса и мачака која је имуна на беснило или у којој више нема беснила; смањивање ризика од осталих зооноза; смањивање других ризика за здравље људи (нпр. паразитоза); заштита животне средине и других животиња од ризика; превенција илегалне продаје и трафикинга паса и мачака.

Град Београд препознаје значај контроле популације паса и мачака на начин којим се не изазива непотребна патња животиња, а истовремено штити здравље грађана. Програм дефинише мере и методе које ће на најадекватнији, одржив и хуман начин у временском периоду од пет до десет година смањити бројност популације напуштених паса и мачака који живе на јавним површинама до максималне величине популације, односно горње границе густине популације напуштених паса и мачака која може да опстане на станишту, на основу расположивости ресурса (храна, вода, склониште) и прихватања од стране људи. Максимална величина популације напуштених паса који живе на јавним површинама за територију града Београда износи око 3000 јединки.

У спровођењу овог Програма град Београд руководи се начелом хуманости и комбинује методу „Без еутаназije“ (*No kill Sterilization Strategy*) и методу „Ухвати–стерилиши–пусти“ (*CNR–Catch–neuter–release*), са посебним освртом на заштиту здравља људи и животиња. Едукацији и мерама против напуштања посвећује се посебна пажња, као и контроли и санкционисању неодговорних власника чија небрига и непоштовање позитивних правних прописа, али и моралних начела директно узрокују повећање броја напуштених паса и мачака.

Због тога је неопходно посебно:

1. Применити важеће одредбе Закона;
2. Стимулисати мере за стерилизацију, вакцинацију и обележавање паса;
3. Изградити прихватилишта задовољавајућих капацитета;
4. Подићи радне капацитете службе за зоохигијену.

Применом ових одредби, стичу се услови за решавање проблема са напуштеним псима и мачкама, али и санкционисање несавесних и неодговорних власника паса и мачака који су главни узрок његовог настајања .

2. ПОЈЕДИНИ ИЗРАЗИ УПОТРЕБЉЕНИ У ОВОМ ПРОГРАМУ

1) *Власник животиње* - јесте правно или физичко лице, односно предузетник, које има право чувања, држања, узгоја, репродукције, превоза, коришћења и продаје животиње и које је одговорно за живот, заштиту здравља и добробити животиња;

2) *Добробит животиња* - јесте обезбеђивање услова у којима животиња може да остварује своје физиолошке и друге потребе својствене врсти, као што су исхрана и напајање, простор за смештај, физичка, психичка и термичка удобност, сигурност, испољавање основних облика понашања, социјални контакт са животињама исте врсте, одсуство непријатних искустава као што су бол, патња, страх, стрес, болести и повреде;

3) *Добра ветеринарска пракса* - јесу принципи професионалног понашања и спровођења система управљања квалитетом рада субјеката који обављају ветеринарску делатност, у складу са правилима ветеринарске етике;

4) *Збрињавање напуштених животиња* - подразумева привремено или трајно смештење у објекте прихватилишта за животиње до повратка на локацију или до усвајања, или природне смрти;

5) *Животиња* - јесте сваки кичмењак који је у стању да осети бол, патњу, страх и стрес;

6) *Психичко злостављање животиње* - је поступање са животињом којим се нарушава њена психичка целовитост и које може изазвати или изазива поремећаје у понашању, и то: онемогућавање животињи да задовољи своје основне потребе у понашању, да искористи простор за одмор и заклон, разјаривање животиње применом физичке силе, другим животињама или надражајима који јој нису својствени, наношење страха, патње и проузроковање осећаја досаде и несигурности, као и спречавање животиње да успостави социјалну везу са животињама исте врсте;

7) *Изгубљена животиња* - јесте животиња која је напустила власника, односно држаоца, без његове воље и коју он тражи;

8) *Напуштена животиња* - јесте животиња која нема дом или која се налази изван њега и лишена је бриге и неге власника, односно држаоца и коју је он свесно напустио.

Напуштеним животињама у смислу овог Програма сматрају се напуштени пси и мачке;

9) *Кућни љубимац* - јесте свака животиња која се држи ради дружења;

10) *Пажња доброг домаћина* - јесте обезбеђивање услова којима се задовољавају животне потребе животиње, као што су довољна количина квалитетне хране и воде, простор за кретање, исхрану и одмор, заклон, микроклиматски и хигијенски услови живота, присуство и контакт са животињама исте врсте и очување физичке, психичке и генетске целовитости животиње, као што је предузимање и спровођење превентивних, дијагностичких, хигијенских, терапеутских и других мера ради очувања здравственог стања животиње и спречавања настанка повреда, болести, стреса, бола, патње, страха и смрти животиње;

11) *Поремећај у понашању животиње* - јесте свако понашање које одступа од понашања већине припадника исте врсте у условима који погодују врсти и које штети самој животињи, другим животињама и човеку;

12) *Лишавање животиње живота* - јесте поступак којим се животињи одузима живот на начин који изазива тренутну смрт;

13) *Прихватилиште за животиње* - јесте објекат који служи за привремени или трајни смештај напуштених и изгубљених животиња и помоћ и бригу о напуштеним и изгубљеним животињама;

14) *Репродукција животиње* - јесте држање, брига и нега животиње ради добијања потомства;

15) *Технопатија* - јесте поремећај здравственог стања животиње проузрокован грешкама у процесу држања, односно репродукције животиње, а који се испољава као физикопатија (болести и повреде) и етопатија (поремећаји у понашању);

16) *Стерилизација* - је хирушки захват, који изводи доктор ветеринарске медицине, и који подразумева овариохистеректомију женки и кастрацију мужјака, а примењује се у терапеутске сврхе и у сврху контроле популације;

17) *Лице које брине о животињама* - је физичко лице које има пребивалиште на територији града Београда, а које напуштеним животињама у делу града у којем живи, на добровољној бази и из сопствених средстава обезбеђује исхрану и ветеринарску негу и које континуирано прати стање популације пре свега напуштених паса и мачака на територији коју својим активностима покрива.

18) *Усвајање животиње* - је преузимање животиње из прихватилишта за животиње, на сталну бригу и негу у складу са Законом о добробити животиња, чиме животиња постаје кућни љубимац, а лице које је усвојило њен власник.

19) *Удомљавање животиње* - је узимање напуштене животиње, која борави на јавној површини, на сталну бригу и негу у складу са Законом о добробити животиња, чиме животиња постаје кућни љубимац, а лице које је удомило њен власник.

3. ОСНОВНА НАЧЕЛА

Град Београд, као јединица локалне самоуправе, кроз Програм смањења и контроле популације напуштених паса и мачака на својој територији, руководи се следећим начелима:

1) *Начело континуитета* – Програм се наслања на програме, стратегије и пројекте који су израђени, усвојени и примењивани у овој области;

2) *Начело свеобухватности* – Програм се односи на целокупно решавање проблема у вези са држањем животиња, будући да је неодговоран однос према животињама, њихово неадекватно држање и гајење, као и напуштање и занемаривање, проблем који у великој мери утиче на повећање броја напуштених животиња, због чега је потребно предузети мере које би резултирале повећавањем одговорности власника животиња;

3) *Начело одрживости* – Програм успоставља систем контроле и смањења популације напуштених паса и мачака на територији града Београда, који ће трајно решити овај проблем, односно континуирано га контролисати;

4) *Начело сарадње* – Програм се спроводи уз заједничке напоре и сарадњу надлежних државних и локалних органа, ветеринарских организација, комуналних предузећа и удружења за заштиту животиња.

4. ЦИЉЕВИ И ОСНОВЕ ЗА РЕАЛИЗАЦИЈУ ПРОГРАМА

4.1. Циљеви

4.1.1. Основни циљ Програма је **смањење популације напуштених паса и мачака** на јавним површинама града Београда. Реализацијом овог Програма успоставља се минималан и контролисан број напуштених паса и мачака на јавним површинама, чиме се избегавају непријатности и теже последице по грађане и саме животиње.

4.1.2. Контрола популације напуштених паса и мачака се превасходно постиже заустављањем њеног даљег раста, спровођењем мера масовне стерилизације и планским збрињавањем у прихватилиштима, али и промовисањем и стимулацијом стерилизације власничких паса и мачака, у складу са позитивним правним прописима, те мерама против напуштања животиња (трајно обележавање-чиповање и регистрација власничких паса и мачака, едукација власника о одговорном власништву и законским обавезама, кажњавање неодговорних власника).

4.1.3. Изградња система за трајну контролу и праћење смањења броја напуштених паса и мачака, са активним и одговорним учешћем свих друштвених чинилаца.

4.2. Основе за реализацију Програма

4.2.1. Законска регулатива је прописала ефективне и превентивне мере које се односе на регистрацију и обележавање паса, антирабичну вакцинацију паса и мачака, одговорност власника, забрану напуштања кућних љубимаца и поступке са напуштеним животињама.

4.2.2. Регистрација и обележавање свих паса и мачака је кључна превентивна мера, којом је олакшан надзор над њиховим кретањем, трговином, превозом, односно проналажењем изгубљених, напуштених и отуђених паса и мачака. На тај начин сваки пас и мачка би био евидентиран и знао би се његов власник.

4.2.3. Стерилизација је најефикаснија мера којом се, спречавањем неконтролисане репродукције смањује број напуштених паса и мачака на јавним површинама и регулише бројност њихове популације у прихватилиштима, а такође и успоставља контрола репродукције власничких паса и мачака, чиме би се у наредне 3 до 4 године такоређи у потпуности решио проблем напуштених паса и мачака.

4.2.4. Изградња прихватилишта адекватног смештајног капацитета, нискобуџетном делта градњом.

4.2.5. Подизање капацитета службе за рад у прихватилишту и зоохигијенске службе.

Законом је предвиђена обавеза локалних самоуправа да на својој територији организују службу која обавља послове хватања, збрињавања и бригу о напуштеним животињама смештањем у прихватилишта за животиње. У смислу подизања капацитета треба посебно обратити пажњу на:

- техничку опремљаност службе за хватање, превоз, лечење и збрињавање
- обученост радника
- смештајне капацитете

4.2.6. Усвајање и удомљавање је најхуманији начин збрињавања напуштених паса и мачака. Све животиње које се дају на усвајање морају бити вакцинисане, стерилисане и микрочиповане, а оне које су удомљене требало би по удомљавању, од стране новог власника, да прођу исти третман као и усвојене животиње.

4.2.7. Сарадња свих учесника у ланцу решавања проблема напуштених паса и мачака, и преузимање одговорности за свој део извршења програма којим би се покушала решити ова проблематика.

4.2.8. Образовање и информисање - Циљеви образовања и информисања су упознавање власника паса и мачака, као и грађана са особинама и потребама паса и мачака, сопственим мотивима држања паса и мачака и законским обавезама власника паса и мачака. Поред тога грађани се морају упознати са елементима Програма

контроле и смањења популације напуштених паса и мачака у циљу бољег разумевања права и одговорности свих учесника у ланцу решавања проблема, а нарочито обавеза власника паса и мачака.

4.2.9. Еутаназија - је најнеефикаснија мера контроле и решавања проблема напуштених животиња, а по препоруци Светске здравствене организације може се спроводити једино и само као убиство из милосрђа над болесним животињама које су неизлечиво болесне или ирепаративно повређене и то у терминалном стадијуму болести или повреде када је немогуће отклонити болове.

5. РАЗЛОЗИ ЗА ПРИМЕНУ ПРОГРАМА

Имајући у виду законску регулативу, а сагледавајући све аспекте тренутног стања у решавању проблема са напуштеним животињама, превасходно псима и мачкама, на територији града Београда. Прихватајући хуманији и савременији приступ у решавању наведеног проблема, у складу са важећим прописима и специфичностима средине, као основ за примену Програма апострофирани су следећи разлози:

- ❖ ПРОБЛЕМИ СА НАПУШТЕНИМ ПСИМА И МАЧКАМА - који се решавају кроз примену свих мера предвиђених овим Програмом.
- ❖ СОЦИЈАЛНО-БЕЗБЕДНОСНИ - смањење броја напада напуштених паса на грађане.
- ❖ ЗДРАВСТВЕНИ - спречавање ширења заразних болести међу животињама, као и болести које су заједничке за људе и животиње (зоонозе), а нарочито беснила и ехинококозе.
- ❖ ХИГИЈЕНСКО-ЕКОЛОШКИ - спречавање растурања отпада, што резултира смањеним прљањем и загађивањем јавних површина града Београда.
- ❖ ЕКОНОМСКИ - смањење броја захтева грађана, као и поднесених тужбених захтева, за надокнаду штете настале уједина напуштених паса, чиме би се уштедела значајна средства која би се усмеравала у реализацију Програма.
- ❖ ЕДУКАТИВНИ - реализација разних едукативних програма намењених подизању укупне свести грађана, нарочито деце, о изградњи хуманог односа према животињама уопште, са посебним акцентом на одговорно власништво над кућним љубимцима и однос према напуштеним животињама.
- ❖ ХУМАНИ ОДНОС ПРЕМА ЖИВОТИЊАМА - хумано поступање са животињама је мера у интересу и људи и животиња, јер смањује насиље у породици и насиље на јавним местима те подстиче међусобну толеранцију а то су уједно и најважнији разлози за доношење овог Програма.

6. ПРЕГЛЕД СТАЊА

Основни разлог настанка и сталног увећавања овог проблема је неодговорно власништво и законска регулатива која исто не кажњава. Полазећи од извршених анализа и утврђених околности и чињеница, постојеће стање карактеришу следећи проблеми и резултати:

- 1) Непоштовање важећих прописа који се односе на држање и заштиту домаћих животиња, посебно „кућних љубимаца“, односно неизвршавање обавеза власника паса и мачака и неадекватна контрола спровођења прописа.

- Проблеми који се намећу у овом тренутку слични су проблемима из претходних периода, а односе се пре свега на мере спровођења позитивних правних прописа у свакодневној пракси. До скора, недостатак адекватних законских и подзаконских оквира није пружао јединици локалне самоуправе велики степен самосталности у спровођењу истих. Међутим, нови законски оквири локалној самоуправи дају већу аутономију као и могућност спровођења озбиљне казнене политике, а ангажовањем Ветеринарске установе „Ветерина Београд“, комуналне полиције, комуналне инспекције и републичке ветеринарске инспекције остварују се реални предуслови да се примене мере санкција према свим странама које се не придржавају прописа из ове области.

- 2) Неподобност јединственог регистра власника и држалаца паса и мачака, као и одговарајућег начина обележавања, односно идентификације и регистрације паса и мачака познатих власника (Светска здравствена организација је утврдила да величина популације паса у свету износи 10% популације становника, а да од тог броја 75% чине невластички пси).

- Крајем 2006. године, непосредно по доношењу прве градске Стратегије решавања проблема паса луталица на територији града Београда, Министарство пољопривреде, водопривреде и шумарства – Управа за ветерину осмислила је јединствену базу података за обележене кућне љубимце (псе и мачке). Подаци који чине ову базу нису довољни, а уколико се жели постићи потпуна контрола, и да релевантност података који се налазе у бази буде адекватна потребама јединице локалне самоуправе. Искуства у коришћењу постојеће базе налажу потребу за одређеним изменама и прилагођавању вишенаменском коришћењу. У том смислу надлежном Министарству је поднета иницијатива, да би могло да дође до реализације конкретних оперативних мера.

- 3) Немарност грађана у погледу начина и места одлагања отпадних материја које могу послужити као храна напуштеним псима и мачкама, а чиме се обезбеђују услови за њихов опстанак и одржавање;
- На популацију паса и мачака који живе на улици утиче више фактора, од којих су најважнији следећи: доступност воде и хране, постојање склоништа, као и понашање људи и њихови ставови.. Грађани који својом вољом хране напуштене псе и мачке на јавним површинама подстичу се да за храњење бирају адекватна места и да притом не стварају комунални неред. Едукација грађана подразумева и указивање на адекватно одлагање комуналног отпада, нарочито оног који би могао да послужи као храна напуштеним животињама.*
- 4) Власници паса показују изразити немар и не заинтересованост да поштују обавезе у погледу начина извођења паса или забране њиховог увођења на одређене површине и објекте, као и обавезе да површине које пас загади без одлагања очисте и уклоне њихов измет;
- Услед недостатка законске регулативе, ограничених овлашћења комуналних служби, као и симболичних казни, раније се на наведене проблеме могло утицати само спорадично, док је системско решење изостало. У овом тренутку постоји добра законска основа, на основу које Град као јединица локалне самоуправе доноси подзаконска акта која омогућавају квалитетнију и систематичнију контролу неодговорних власника. (Одлука о држању домаћих животиња и кућних љубимаца на територији града Београда и др.).*
- 5) Не постоји јединствена база података о стерилисаним псима и мачкама познатих власника, као што недостају и подаци о укупном броју паса и мачака познатих власника, њиховој расној, полној и старосној структури;
- У тачки 2. јасно се описује нованастанала ситуација која се односи на власничке псе и мачке, а разлог за измену базе података пре свега је усмерен на уношење појма стерилисан/нестерилисан. Локална база података Ветеринарске установе „Ветерина Београд“ садржи све податке о обрађеним псима по Стратегији из 2006. године, као и Стратегији из 2011. године. Међутим, локална база није и јединствена, те је покренута иницијатива за инкорпорирање ове две базе како би постојала искључиво једна јединствена база, а друга би функционисала као помоћна, односно контролна база за град Београд.*
- 6) Стерилизација напуштених паса и мачака на територији Града није се обављала на систематски и организован начин због недостатка јединствене базе података о укупном броју стерилисаних напуштених паса у Београду и на појединим општинама, о ветеринарским институцијама које обављају стерилизацију, о обавезама државних и локалних органа и улози удружења за заштиту животиња у доношењу и спровођењу програма стерилизације напуштених паса и мачака, као и недостатак података о другим поступцима смањивања популације напуштених паса и мачака;
- Од момента доношења Стратегије (2006. године) па до данас, Стратегија се у потпуности спроводи у обиму који је пре свега предвиђен, односно ограничен финансијским и капацитативним ограничењима. Податак о 2596 извршених стерилизација у 2009. години, 4943 у 2010. години и 5742 у 2011. години говори о доследном спровођењу Стратегије.*
- 7) Постоје локације на којима живе чопори напуштених паса о којима се старају појединци, заштитници ових животиња, без икаквог надзора над њиховим здравственим стањем и бројности; не постоје подаци о броју напуштених паса и мачака о којима се старају удружења за заштиту животиња и грађани као појединци;
- Решавање ове проблематике подразумева дуготрајан процес, који је условљен сарадњом са удружењима и појединцима који својевољно брину о напуштеним псима и мачкама, која треба бити заснована на реалном и ширем сагледавању ситуације, имајући у виду и грађане и животиње.*
- 8) Низак општи образовни ниво и свест грађана у погледу епидемиолошких, епизоотиолошких, еколошких и естетских проблема проузрокованих неодговарајућим начином држања паса и мачака или одлагањем органских отпадних материја и присуством напуштених паса;
- Степен општег образовања широке популације грађана врло тешко се мења, међутим присуством ове теме у медијима широка популација се усмерава на проблематику – примећено је да долази до повећања броја интервенција после сваког гостовања надлежних на телевизији или радију. Поред едукације грађана која подразумева и обраћање путем медија, примена санкција према неодговорним појединцима имаће највећи утицај на промене у ставовима и понашању грађана.*
- 9) Не постоји јединствени систем идентификације паса и мачака и грађани самовољно обележавају псе, чиме се омета рад на планирању програма мера за контролу популације напуштених паса;
- Од 2006. године, уведен је систем трајног обележавања паса микрочиповањем. Нови Правилник о начину обележавања и регистрације паса и мачака који уводи и обавезу трајног обележавања мачака*

микрочиповањем усвојен је почетком 2012. године. Овај систем је веома једноставан, није болан и осим у ретким случајевима, трајног је карактера.

Одређени број напуштених паса који живе на улици регистрован је на појединце и удружења и регистрован у бази власничких паса. Неопходно је да се уреди евиденција напуштених паса и да се започне рад на евиденцији напуштених мачака.

- 10) Раније није постојао јединствени регистар удружења за заштиту животиња која раде у јавном интересу на решавању проблема напуштених паса и мачака, нити плански програм сарадње органа локалне самоуправе са овим удружењима (зато нема података која су удружења активна, у којим општинама и које напуштене псе штите и на који начин и сл);

- У овом тренутку постоји јединствени регистар удружења у Агенцији за привредне регистре. Деловање тих удружења је различитог обима те је и ограничавање њиховог деловања на терену било скоро немогуће уврстити у неку шаблонску поделу (осим уколико су у питању удружења која имају сопствене азиле). Усвајање Програма допринеће уређивању области сарадње органа локалне самоуправе са удружењима и појединцима који брину о напуштеним псима и мачкама на територији града Београда.

- 11) Раније нису постојали подаци о ветеринарским организацијама (ветеринарске амбуланте, станице и клинике) спремним да се укључе у решавање проблема напуштених паса и мачака применом програма стерилизације;

- Са приватним ветеринарским амбулантама, станицама и клиникама потписан је уговор на основу којег су добиле средства од Града за спровођење мера против напуштања паса, односно стимулације прве вакцинације и трајног обележавања микрочипом власничких паса, као и стерилизације женки паса. Факултет ветеринарске медицине и град Београд успоставили су партнерски однос на пољу решавања проблема комуналне зоохигијене, а пре свега у оквиру области стерилизације и кастрације напуштених паса и мачака.

- 12) Раније нису постојали подаци о броју смештајних објеката и капацитету прихватних места за спровођење програма стерилизације;

- У овом тренутку град Београд се ослања на капацитете ВУ „Ветерина Београд“ и Факултета ветеринарске медицине, те су у том смислу подаци веома егзактни.

- 13) Не постоје подаци о броју регистрованих прихватилишта и пансиона за псе и мачке познатих власника и напуштене псе и мачке у Београду;

- На територији града Београда тренутно постоје пет регистрованих градских прихватилишта. Град планира изградњу нових прихватилишта за смештај напуштених паса. Приватна прихватилишта такође су у обавези да се региструју у складу са новим Правилником о условима које морају да испуњавају прихватилишта и пансиони за животиње.

- 14) Раније није постојало одговорно тело за планирање, усвајање и спровођење Стратегије за решавање проблема невластничких паса и мачака на територији града Београда и Програма контроле и смањења популације напуштених паса и мачака на територији града Београда;

- Комисија за спровођење Стратегије за решавање проблема паса луталица на територији града Београда (у даљем тексту Комисија), основана решењем Градоначелника Београда, јесте тело које обавља горе поменуте послове.

- 15) Намена постојећих прихватилишта (градских и приватних) за напуштене псе раније није била јасно дефинисана, што је доводило до конфузије код грађана, и ове објекте чинило нефункционалним;

- У овом тренутку су законски јасно дефинисане намене свих градских прихватилишта, капацитети и начин рада.

- 16) Није обављено истраживање јавног мњења у односу на присуство напуштених паса и мачака, као и проблеме и последице њиховог задржавања на јавним градским површинама;

- Неопходно је у што скорије време извршити испитивање јавног мњења на присуство напуштених паса и мачака на улицама града.

- 17) Не постоји организована служба која би обављала стални надзор над популацијом напуштених паса и пратила динамику, односно промене њиховог броја, као и категорије напуштених паса и узроке промене њиховог броја, ради утврђивања приоритета у начину решавања проблема смањења бројности;

- Комисија стоји на становишту да није неопходна стална служба и стални надзор у оквиру посебне службе, већ се у ту сврху повремено могу ангажовати трећа лица која ће утврдити бројност, миграције и стање популације напуштених паса и мачака на територији града. У међупериоду, за формирање мишљења Комисије довољни су статистички подаци из Ветеринарске установе „Ветерина Београд“. У десет централних градских општина 2011. године избројано је 10 500 напуштених паса.

18) Раније није постојао јединствени центар за оглашавање власника изгубљених паса и мачака и других потребних информација;

- Интернет презентација ВУ „Ветерина Београд“ садржи у једном свом делу и страницу која служи за оглашавање власника изгубљених паса и мачака, као и страницу посвећену усвајању напуштених паса и мачака.

19) Служба за хватање и збрињавање напуштених паса и мачака раније није била довољно ефикасна, односно била је недовољно опремљена и неадекватно обучена;

- Препознавши горепоменути проблем, као и проблем комуналне зоохигијене уопште, Град је преузео оснивачка права над Ветеринарском станицом Београд, сада Ветеринарском установом „Ветерина Београд“. У склопу пружања оснивачких права почело је осавремењавање службе, подизање капацитета, као и ниво обучености запослених.

20) Раније није постојао конзистентан и адекватан однос са јавношћу, односно систем информисања јавности и едукације;

- Створени су услови како за едукацију, тако и за константно информисање јавности, а планирано повећање капацитета омогућиће брже реаговање службе и стварање јасније слике о раду службе у јавности. У оквиру Центра за стерилизацију у Реснику направљене су три учионице у којима се врши едукација, пре свега деце школског узраста, али и свих заинтересованих грађана, кроз организоване групне посете. Започела је и едукација деце предшколског узраста чије спровођење се планира на територији свих 17 градских општина, комбиновањем сарадње са НВО, директног маркетинга заинтересованих предузећа и учешћем града Београда.

7. ПРЕДЛОГ РЕШЕЊА

Програм се састоји из шест фаза које се могу третирати као одвојени пројекти. Реализацији свих пројеката треба да претходе усвајање пратећих одлука надлежних органа града, и синхронизација напора надлежних градских служби као и заинтересованих удружења грађана за реализацију Програма.

1. Пројекат изградње прихватилишта нискобуџетном делта градњом
2. Пројекат масовног третмана власничких паса/мачака (стерилизација)
3. Пројекат масовног третмана невластничких паса/мачака (стерилизација и вакцинација против беснила)
4. Пројекат информисања и едукације грађана
5. Пројекат удомљавања и усвајања напуштених паса/ мачака
6. Пројекат санкционисања неодговорних власника у сарадњи са Комуналном инспекцијом, Комуналном полицијом, овлашћеним ветеринарима и ветеринским инспекцијским службама .

8. ЕЛЕМЕНТИ ПРОГРАМА

8.1 ЗБРИЊАВАЊЕ НАПУШТЕНИХ ПАСА И МАЧАКА

Ветеринарска установа „Ветерина Београд“ (у даљем тексту Установа) спроводи све послове из области комуналне зоохигијене и здравствене заштите животиња у име и за рачун града, у складу са Законом о комуналним делатностима и по Статуту града Београда.

У смислу испуњења циљева Програма врши се хватање напуштених паса и мачака на јавним површинама града, а нарочито у случајевима када се стручном опсервацијом надлежних служби Установе установи да је њихов број на одређеној локацији превазишао капацитет те локације и да је тиме угрожена безбедност грађана, по пријави грађана и у случајевима када постоји налог надлежног државног органа.

Хватање напуштених животиња на јавним површинама града Београда обавља Служба комуналне зоохигијене Установе, а у циљу смањења популације напуштених животиња на јавним површинама.

Напуштене животиње се хватају савременим методама и средствима, на начин који ће изазвани најмањи ниво страха, бола и стреса код животиње која се хвата.

Након хватања напуштених животиња које су се налазиле на јавним градским површинама, исте се транспортују до најближег прихватилишта на начин и у складу са законским одредбама.

Пси и мачке које су екипе Службе комуналне зоохигијене Установе ухватиле на јавним површинама града, збрињавају се у градским прихватилиштима, којима управља Установа.

Животиње које су напуштене и које се обрађују по овом Програму биће евидентирани у бази података о напуштеним псима и мачкама коју води Установа.

У прихватилишту се са напуштеним животињама поступа у складу са законом и добром ветеринарском праксом.

Све напуштене животиње, које су доведене од стране Службе комуналне зоохигијене или грађана, у прихватилишту морају бити клинички прегледане. У колико се установи било какво оболење, такве животиње се, у складу са проценом доктора ветеринарске медицине, подвргавају медицинском третману до излечења.

Све напуштене животиње, које су доведене у прихватилиште, а за које је клиничким прегледом констатовано да су здраве, морају се подвргнути стерилизацији, дехелминтизацији, антирабичној заштити, вакцинацији против инфективних болести, трајно обележити микрочипом и видно обележити најприкладнијом могућом методом.

Ако је животиња агресивна, изузетно стара, ирепаративно повређена или неизлечиво болесна, а по одлуци одговорног лица, доктора ветеринарске медицине, таква животиња се може трајно задржати у прихватилишту или лишити живота у складу са законом.

Одлуку о лишавању живота животиње мора да прати медицинска документација која оправдава еутаназују.

Сваки пас и мачка пронађени како се слободно, без надзора власника, крећу јавним површинама сматрају се изгубљеним животињама до истека 72 сата од увођења у прихватилиште.

Једини валидан доказ власништва над животињом представља обележеност животиње (тетоважа, микрочип) или приложени пасош животиње уз писмену изјаву власника.

У складу са Законом о добробити животиња, по истеку 30-ог дана боравка у прихватилишту, уколико се животињи, псу или мачки, не пронађе власник, односно ако се не збрине на други начин, са њом се може поступити у складу са Програмом.

Када се са напуштеном животињом поступи у складу са Ставом 10, а у колико није агресивна, изузетно стара, ирепаративно повређена или неизлечиво болесна, таква животиња се може вратити на локацију на којој ју је Служба комуналне зоохигијене ухватила, односно са које ју је грађанин довео.

После враћања животиње на локацију са које је доведена на обраду по Програму, власнички статус животиње остаје непромењен. Таква животиња се и даље се сматра напуштеном, односно животињом без власника, а њено враћање на јавну површину града методом решавања проблема са напуштеним псима и мачкама.

8.2 ЗБРИЊАВАЊЕ ТРАУМАТИЗОВАНИХ НАПУШТЕНИХ ПАСА И МАЧАКА

Хитна помоћ за животиње Ветеринарске установе „Ветерина Београд“, збрињава трауматизоване напуштене псе и мачке на јавним површинама града. Трауматизованог пса или мачку екипа Хитне помоћи за животиње, уз указану прву помоћ, транспортује у амбуланту за мале животиње Установе.

По доласку у амбуланту, животињи се отвара историја болести, обрађују свеже и старије ране мањег обима које не захватају дубља ткива и телесне шупљине, постављање завоја, удлага, врши се хируршки преглед, спроводе одговарајуће дијагностичке процедуре, планира и врши оперативни захват.

Оперисани пацијент проводи на интензивној нези у стационару од 3 до 7 дана и под сталним је надзором стручног особља Установе.

Након периода интензивне неге, пацијент се упућује у карантин на полуинтензивну негу, уз настављање третмана (медикаментозна терапија, превејање, контрола здравственог стања, итд.).

Комплетан пут животиње од момента преузимања од стране екипе Хитне помоћи за животиње до момента решавања здравственог проблема трауматизоване животиње (било којој категорији да припадају након тријаже) прати одговарајућа документација.

У случајевима да је траума таквог интензитета, времена трајања, да су разарања ткива великог обима, као и врсте трауматизованог ткива, а када не постоји могућност делимичног или потпуног опоравка пацијента који би животињи омогућио достојанствен, квалитетан живот, у случајевима терминалног стадијума здравственог стања пацијента, животиња се лишава живота у складу са законом.

8.3 АНГАЖОВАЊЕ ГРАЂАНА

Физичко лице које на добровољној бази и из сопствених средстава, напуштеним животињама, псима и мачкама, у крају града у којем живи, обезбеђује исхрану и ветеринарску негу и које континуирано прати стање популације пре свега напуштених паса и мачака на територији коју својим активностима покрива, може се сматрати старатељем тих животиња.

Ова лица брину о напуштеним животињама у складу са позитивним правним прописима из области ветеринарства и добробити животиња, при томе не угрожавајући мир и безбедност грађана и околине. Својим ангажовањем и пружањем информација, ова лица помажу Установи да што квалитетније врши послове зоохигијене на територији града, те се сматрају, у смислу овог Програма, значајном компонентом контроле над напуштеним животињама које се налазе на јавним површинама града.

Лица, која брину о напуштеним животињама евидентирају се у Секретаријату за комуналне и стамбене послове – Сектору за зоохигијену.

У евиденцију се уносе подаци о овим лицима (име и презиме, матични број, адреса из личне карте, општина, адреса тренутног пребивалишта, контакт телефон и имејл, назив удружења за заштиту животиња (уколико је физичко лице члан неког удружења)), као и подаци о напуштеним животињама о којима брину (број микрочипова паса и мачака, локације на којима живе).

Лица која брину о напуштеним животињама на јавним површинама града, могу да брину о највише пет напуштених паса и десет напуштених мачака.

Лице које брине о напуштеним животињама пријављује и пружа асистенцију Служби комуналне зоохигијене да се ухвати и обради у складу са Програмом свака ново пришла животиња на територију коју својим активностима покрива.

Лице које брине о напуштеним животињама, уколико је напуштена животиња о којој брине, или друга напуштена животиња, напала или повредила друго лице, то одмах пријављује Служби комуналне зоохигијене и пружа асистенцију приликом њеног хватања, а такође обавештава Установу о нестанку или смрти напуштене животиње о којој брине, при чему се тај податак уноси у евиденцију.

8.4 УСВАЈАЊЕ И УДОМЉАВАЊЕ

Усвајање, односно удомљавање, животиње представља најхуманији начин збрињавања којим се напуштеним псима и мачкама обезбеђује трајни дом.

пси и мачке који се дају на усвајање морају бити клинички здрави, стерилисани, вакцинисани против беснила и очишћени од цревних паразита.

Лице које усваја пса или мачку из градског прихватиштва (у даљем тексту Усвојитељ) приликом усвајања животиње закључује са Установом уговор о усвајању животиње, којим су регулисана права, обавезе и међусобни односи.

Приликом усвајања, пас или мачка се региструје на име Усвојитеља, а подаци се уносе у јединствену базу података *VetUp (Регистар паса и мачака)*, у складу са прописима.

Лице које жели да удоми напуштеног пса или мачку који борави на јавној површини, а који су обележени и евидентирани у бази о напуштеним животињама, коју води Установа, било да јесте или није под надзором евидентираниог физичког лица, приликом удомљавања треба да закључи са Установом уговор о удомљавању животиње, чиме доприноси смањењу и праћењу популације напуштених животиња на најодговорнији начин.

У складу са позитивним правним прописима односно ценовником Установе, новом власнику, приликом усвајања, односно удомљавања животиње, се наплаћују трошкови које повлачи издавање пасоша за животињу.

8.5 НЕВЛАДИНЕ ОРГАНИЗАЦИЈЕ

Невладине организације (НВО) кроз своје активности, које се односе на едукацију грађана, промовисање одговорног власништва и организацију удомљавања напуштених животиња, доприносе да грађани боље разумеју проблем напуштених животиња, чиме на најбољи начин доприносе успешној реализацији Програма.

Међусобна сарадња и активности НВО треба да буду усмерене ка свим грађанима, на начин најширег сагледавања реалне ситуације, преваходно узимајући у обзир безбедност и људи и животиња.

8.6 ЕДУКАЦИЈА

Едукација представља један од кључних сегмената контроле бројности напуштених паса и мачака и једну од најважнијих мера против напуштања кућних љубимаца.

Све генерације грађана треба да буду обухваћене едукацијом, с тим што је приступ прилагођен узрасту (разликују се начини едуковања деце предшколског и школског узраста, средњошколаца, одраслих лица), а посебно власници паса и мачака, доктори ветеринарске медицине, представници медија, те лица која брину о напуштеним псима и мачкама.

Едукација власника паса и мачака подразумева њихово информисање о потребама и заштити добробити њихових кућних љубимаца, као и законским обавезама власника (одредбе Закона о ветеринарству и Закона о добробити животиња, као и свих релевантних градских прописа). Едукација власника треба првенствено да подстиче њихову већу одговорност, да би се смањила учесталост напуштања кућних љубимаца, али мора бити и усмерена ка бризи о псима и мачкама, понашању животиња и превенцији уједа.

Ветеринарске организације (амбуланте, станице и клинике) са стручне стране врше едукацију грађана промовишући одговорно власништво, а нарочито превентивне мере усмерене ка нежељеној репродукцији кућних љубимаца и треба да имају главну улогу у превенцији и бризи о добробити животиња, као и да буду укључене у контролу популације паса и мачака, координишући своје активности са надлежним градским и државним институцијама.

Доктори ветеринарске медицине као стручна лица треба да промовишу стерилизацију кућних љубимаца, паса и мачака, као основу одговорног власништва која, спречавањем нежељене репродукције кућних љубимаца, у врло кратком временском периоду доводи до смањења бројности популације напуштених паса и мачака.

9. ФИНАНСИЈСКИ ПЛАН

Потребна финансијска средства

За реализацију овог Програма није потребно обезбедити посебна финансијска средства.

Овај Програм ће се реализовати кроз:

1. Рад Ветеринарске установе „Ветерина Београд“, кроз реализацију годишњих Програма пословања;
2. Набавку и одржавање средстава и опреме за рад Службе комуналне зоохигијене;
3. Сарадњу са невладиним организацијама;
4. Сарадњу са медијима;
5. Сарадњу са Факултетом ветеринарске медицине у Београду;
6. Сарадњу са ветеринарским организацијама;
7. Организацију едукативних и промотивних манифестација;
8. Изградњу и одржавање прихватилишта,

а за које активности се средства обезбеђују кроз годишње финансијске планове Сектора за зоохигијену, Секретаријата за комуналне и стамбене послове.

10. ПРЕДЛОГ ДИНАМИКЕ, СПРОВОЂЕЊЕ И ПРАЋЕЊЕ РЕАЛИЗАЦИЈЕ ПРОГРАМА

Обзиром на садашње стање, обимност проблематике и материјалне могућности предлажемо да се реализација Програма изведе у фазама.

Код фазног решавања треба строго водити рачуна о приоритетима и законским обавезама.

Након пет година примене овог Програма очекују се резултати стабилизације популације напуштених паса и мачака, а након десет година њихова стабилизација на порејкованом броју животиња задатим овим Програмом за град Београд. Приоритете и фазе реализације утврдиће Градоначелник града Београда и Комисија.

Реализацију Програм спроводи, као директни извршилац, Ветеринарска установа „Ветерина Београд“, уз ућешће и других субјеката, а у сарадњи и под надзором Секретаријата за комуналне и стамбене послове, Сектора за зоохигијену.

Извештавање о спровођењу Програма вршиће се два пута у току једне године, подношењем извештаја Секретаријата за комуналне и стамбене послове, Сектора за зоохигијену, доносиоцу Програма.

11. ПЛАН СМАЊЕЊА БРОЈА УЈЕДА

Уједи паса представљају озбиљан проблем за јавно здравље сваке локалне самоуправе. Жртвама уједа не наноси се само физичка штета, него и емоционална и психолошка. Ризику уједа су најизложенија мала деца, старији људи, као и радници комуналних предузећа, радници поште и други који због природе свог посла могу доћи у контакт са власничким и невластничким псима.

Без обзира на добро планиране стратегије које се спроводе, повреде нанесене од стране паса никада се не могу свести на нулу, самим тим што је саживот људи и паса неодојива целина у урбаним деловима сваког града.

Зато је потребно планирати проактивни приступ решавању овог проблема, који ће у себи садржати све степене превенције, од обуке предшколске и школске деце, до едукације становништва и радника јавних установа, који због природе свог посла могу бити директно угрожени.

11.1. Анализа проблема

Пси деле најближу човекову околину преко 12 000 година, и постали су саставни део свакодневнице сваке културе и сваке земље. Пси су у ранијим временима служили пре свега за заштиту куће и људи и као асистенција у лову, а много мање као неко на кога се човек и психолошки ослањао. Временом је тај међусобни однос прерастао обичну употребну вредност и пас је постао најбољи човеков пријатељ. Међутим, то пријатељство се веома често, поготово у урбаним срединама завршава напуштањем паса који постају терет у свакодневном животу. Пас који се изненада нађе напуштен, уз преживљавање емотивног стреса, долази у ситуацију да се свакодневно бори за свој опстанак. Борба за опстанак, како код људи, тако и код животиња, смањује ниво толеранције на спољне надражаје, и повећава агресивност.

11.1.1. Једно од најчешћих питања које се поставља јесте које су то расе паса агресивне и уједљиве. Ниједна анализа која је урађена у свету није показала да постоји специфично уједљива раса и скоро да је једнак број уједа паса мешанаца, као и расних паса. Оно што су анализе показале јесте да 80% мушких јединки показује повећану агресивност, а да више од 70% уједа отпада на мушке јединке које нису кастриране. Такође подједнако уједају и мале и велике расе паса, а најчешћи уједи се дешавају код куће или у пријатељском окружењу или игри са познатим псом. Међутим, како код нас, тако и у свету, не постоје тачни подаци о уједима јер се многи инциденти не пријављују, поготово ако се ради о малим повредама, или о повредама које са настале у игри са пријатељским псом.

11.1.2. План који треба да донесе локална самоуправа подразумева пре свега мултидисциплинарни приступ, а тај приступ је могуће мењати у односу на потребе локалне заједнице. С обзиром да јединице локалне самоуправе троше огромна средства на исплату оштећених, потребно је преусмерити бар делимична средства на решавање проблема уједа, тако да се издаци који одлазе на одштете смање на минимум, а самим тим и осигура спровођење оваквог плана који ће смањити ризик од повреда грађана. Потребно је пре свега детерминисати које су потребе и могућности локалне самоуправе у сагледавању проблема, одредити изворе финансирања програма и обучити едукаторе који ће програме спроводити. Такође је потребно препознати потенцијална кризна места сваког програма и на који начин је могуће да се превазиђу у пракси. При свему томе, потребно је подржати јавни интерес за доношење оваквог плана, као приоритетне.

11.1.3. Од велике важности је и подршка свих структура које су на власти, а такође и Министарства пољопривреде, трговине, водопривреде и шумарства - Управе за ветерину, као и Министарства здравља, која би требало да равноправно учествују у решавању овог проблема. Правци деловања ових министарстава би пре свега требало да се огледају у доношењу нових прописа из ове области који би омогућили ефикаснију контролу власничких паса и проширили ингеренције локалних самоуправа у смислу контроле власничких животиња. Представници власти и званичници ових министарстава би у сваком тренутку требало да дају подршку оваквом плану.

11.1.4. Такође је потребно идентификовати све структуре које могу помоћи у спровођењу плана, од медијских кућа до невладиних организација. Идентификација невладиних организација које би биле у могућности

да пружи директан допринос спровођењу овог плана на терену вероватно је један од кључних делова који би омогућили његово успешно спровођење.

11.1.5. Потреба за формирањем радног тела које би координисало све горенаведене факторе у решавању овог проблема од есенцијалне је важности. Овакво тело би се пре свега бавило следећим пословима:

- А) координацијом свих учесника који спроводе план;
- Б) развијањем и доношењем акционог плана;
- Ц) јавном подршком плана (медији, едукација);
- Д) предлозима нових законских решења;
- Е) анализом података о уједима паса, и најчешћим изворима инцидента;
- Ф) идентификацијом финансијских извора и људских ресурса за спровођење плана;
- Г) идентификацијом инфраструктуре за спровођење плана.

11.2. План

План превенције уједа паса садржи све оне мере које су потребне да би се смањило број уједа на нивоу једне локалне самоуправе. Те мере су свеобухватне и односе се пре свега на упознавање околности и узрока у којима пси наносе повреде, а такође и на обуку и спровођење разних облика програма код становништва. Наравно, један такав свеобухватан програм потребно је спроводити континуирано, са циљем да се број уједа спусти испод један ујед на хиљаду становника.

Основни принципи оваквог плана јесу:

1. Људство обучено да на терену препозна проблематику везану за уједе паса (Animal control officers)
2. Регистрација свих паса који живе на подручју одређене локалне самоуправе;
3. Доношење локалних одлука о извођењу и држању паса;
4. Испитивање сваког инцидента и уједа пса;
5. Контрола паса који се слободно крећу и излазе сами без надзора власника;
6. Успостављање карантина за псе који нанесу повреду;
7. Сакупљање свих релевантних података и њихова анализа;
8. Едукација о одговорном власништву;
9. Контрола опасних животиња и контрола "опасних" - ризичних власника;
10. Контрола власничких животиња у смислу извршених вакцинација, пре свега против беснила;
11. Координација свих учесника у спровођењу плана;
12. Континуирано спровођење свих мера.

Сваки од ових дванаест принципа садржи одређене мере које би се спроводиле, а које би све заједно дале резултате у смањењу броја уједа.

Једна од најбитнијих мера јесте доношење правилника о опасним псима и њихова идентификација на терену, као и идентификација власника који имају такву врсту паса. Такав правилник је усвојен на нивоу републике (Правилник о начину држања паса који могу представљати опасност за околину усвојен је у септембру 2010. године), али се мора омогућити и доношење сличних правилника и у оквиру локалних самоуправа, које би морале да имају слободу да такве одлуке прилагоде локалним приликама.

Одређене расе паса (стафордски теријер, пит бул теријер, мастиф, дого аргентино, неке овчарске расе) идентификоване су као расе које су уједљиве. Већина људи би на питање о опасним псима набројала управо ове расе. Оваква идентификација, због тога што носи веома озбиљне импликације по те расе и њихове власнике, мора бити веома добро регулисана законима и подзаконским актима.

Треба нагласити и веома важну улогу ветеринарске струке у превенцији уједа паса и у едукацији. Доктори ветеринарске медицине укључени у реализацију плана морали би да буду лиценцирани и обучени да препознају проблематику везану за инциденте и понашање паса у одређеним приликама. Због тога морају бити успостављени програми који ће упућивати и обучавати докторе ветеринарске медицине за препознавање типичног и атипичног понашања паса, а који ће моћи такође да понашање пса повежу са понашањем власника тих паса. Тако обучени доктори ветеринарске медицине моћи ће да укажу власницима паса на необично понашање њихових љубимаца, а такође и да реалистички сведу очекивања власника у смислу онога што њихов пас може или не може у интеракцији са спољним светом и укућанима. Обучени доктори ветеринарске медицине би такође имали и незамењиву улогу при удомљавању паса и процени понашања паса у прихватилиштима.

Један од најважних аспеката плана јесте и обука деце. Већина деце без страха прилази животињама, али су деца понекад бучна и склона наглим покретима, што свака животиња може да протумачи као напад или неку врсту угрожавања. Анализама је потребно утврдити у којим узрастима деца највише страдају од уједа паса и у којим ситуацијама. Обуку деце треба започети у најранијим узрастима, пре свега код предшколске деце која ће ускоро кренути у школу и бити мање под надзором родитеља.

12. ЗАКЉУЧАК

Програм контроле и смањења популације напуштених паса и мачака на територији града Београда представља подзаконски акт који дефинише начела, циљеве и мере за решавање проблема напуштених животиња, у складу са Законом о добробити животиња Републике Србије, препорукама Светске здравствене организације (*WHO*), Светске организације за здравље животиња (*OIE*) и Коалиције *ICAM*, као и Декларације Европског парламента о контроли бројности популације паса, узимајући у обзир специфичности средине.

Поред изградње прихватилишта за напуштене животиње, град Београд наставља да спроводи програм стерилизације напуштених паса и мачака, као и мере за подстицање одговорног власништва и мере против напуштања јер контрола бројности популације напуштених животиња мора да буде праћена променама у понашању људи да би била ефикасна. У том смислу, промовисање одговорног власништва и едукација треба да доведу до значајног смањивања броја напуштених животиња.

Одговорно власништво подразумева да власник пса или мачке прихвата различите обавезе у складу са законом и потребама животиња у смислу понашања, окружења и физичких потреба, али и са превенцијом ризика (агресија, ширење болести, повреде) који би пас или мачка могли да представљају за људе, друге животиње или животну средину.

Напуштање паса и мачака представља шири друштвени проблем који је присутан у целом свету, а искуства других земаља показују да је за његово ефикасно решавање неопходно ангажовање свих релевантних чинилаца (државних и локалних власти, ветеринарских организација, стручне јавности, невладиног сектора, власника кућних љубимаца, медија, одгајивача и продаваца паса и мачака...).

Доктори ветеринарске медицине имају важну улогу у контроли популације паса и мачака. Они могу да остваре највећи утицај на власнике животиња да се понашају одговорно, кроз непосредну едукацију, али такође и да предлажу доношење нових аката у циљу ефикаснијег спровођења Програма и решавања проблема у читавој земљи.

Невладине организације (НВО) су важни партнери у спровођењу Програма који својим активностима доприносе да се проблем напуштених животиња ефикасније решава.

Промовисање удомљавања напуштених паса и мачака представља облик едукације грађана јер се истовремено указује на проблем напуштања кућних љубимаца од стране неодговорних власника, на патњу животиња и потребу заштите њихове добробити, као и на најхуманији начин на који грађани могу да се укључе у процес решавања проблема напуштених животиња.

Медији су једна од веома битних компоненти у решавању проблема напуштених животиња, којим својим утацијам на јавно мење, треба да пруже подршку реализацији Програма.

Одгајивачи и продавци треба да имају обавезу да купце едукују о правилној нези паса и мачака, а такође и о одговорном власништву.

У контроли и смањењу популације напуштених животиња, у складу са Стратегијом решавања проблема невластничких паса и мачака на територији града Београда, значајну компоненту чине грађани који на одређени начин брину о одрђеном и евидентираним броју напуштених животиња. Када се напуштеној животињи која је враћена на локацију са које је одведена на обраду по Програму обезбеди основна нега, стварају се стабилне и здраве популације паса и мачака у локалним заједницама. Такве популације не представљају опасност по здравље и безбедност грађана. Грађани који брину о напуштеним псима и мачкама који живе на улици, имају незамењиву улогу у примени Програма који се, поред осталог, заснива на стерилизацији и враћању на станишта одрђеног броја напуштених животиња. Град Београд подржава обављање активности грађана у циљу заштите добробити напуштених животиња и здравља грађана, као промовисање хуманог односа према напуштеним животињама, што за циљ има укључивање већег броја грађана у активности које предвиђа овај Програм.

Европски парламент је усвајањем Декларације о контроли бројности паса (у октобру 2011. године) која за циљ има решавање проблема напуштених животиња у државама Европске уније на хуман начин, указао и на проблем илегалне продаје и трафикинга паса и мачака. У циљу превенције тих активности, као и неконтролисаног кретања паса и мачака између држава у којима не постоји беснило и оних у којима се јавља беснило, препоручене су исте мере које су обухваћене овим Програмом (стерилизација, чиповање, вакцинација против беснила и промовисање одговорног власништва).

Едукација и одговорно власништво представљају и најефектнија средства у смањивању броја уједа паса. За израду програма едукације те врсте треба консултовати стручњаке за понашање паса. Препознавајући озбиљност проблема са уједима паса, а поштујући социјално-безбедоносне аспекте као једне од главних разлога за примену овог Програма сачињен је план смањења броја уједа, као саставни део Програма, обухватајући све аспекте и чиниоце за решавање овог проблема.

Спровођење оваквог плана у великој мери би допринело смањењу броја уједа на територији града Београда, у шта би требало би укључити све релеватне факторе власти, побољшати постојеће законе и донети нова подзаконска акта за ову област, укључити у решавање проблема све одгајиваче и тренере паса, као и невладине организације.

Потребно је такође започети са едукацијом доктора ветеринарске медицине, лекара, школске и предшколске деце, као и свих организација и асоцијација које су повезане са овим проблемом. Такође би у што краћем року требало започети медијску кампању која би се на популаран начин бавила овом проблематиком, што би сигурно помогло да се ова тема и начини превенције уједа паса приближе грађанима.